

מזכירות הממשלה

החלטה מספר ערב/3 של ועדת שרים לענייני המגזר הערבי מיום 17.05.2016 אשר צורפה לפרוטוקול החלטות הממשלה וקבלה תוקף של החלטת ממשלה ביום 02.06.2016 ומספרה הוא 1480(ערב/3).

1480(ערב/3). תכנית ממשלתית להעצמה ולחיזוק כלכלי-חברתי של היישובים הבדואים בצפון לשנים 2016 - 2020

מחליטים, בהמשך להחלטת הממשלה מס' 3211 מיום 15.5.2011 אשר עניינה תכנית רב שנתית לפיתוח ולהעצמת היישובים הבדואים בצפון לשנים 2011–2015, להחלטת הממשלה מס' 922 מיום 30.12.2015 שעניינה פעילות הממשלה לפיתוח כלכלי באוכלוסיית המיעוטים בשנים 2016 – 2020 (להלן: החלטת המיעוטים) ולהחלטת הממשלה מס' 992(ערב/1) מיום 14.1.2016 שעניינה פעילות הממשלה לפיתוח כלכלי של היישובים הבדואים בצפון לשנים 2016 - 2020, לקדם פעילות ממשלתית במהלך השנים 2016-2020 לחיזוק ולהעצמת יישובי התכנית המנויים בנספח 1 שלהלן (להלן: יישובי התכנית), ואשר מוכרזים כיישובי עדיפות לאומית לעניין החלטה זו וכמפורט בה.

יצוין כי לשלמות התמונה, החלטה זו כוללת פעילויות שונות, חלקן נקבע בהחלטת המיעוטים והחלטה זו מוסיפה לגביהן מיקוד, בהתאם לצרכי יישובי התכנית ובהתחשב בצרכי כלל אוכלוסיית המיעוטים, וחלקן הן פעילויות ייעודיות נוספות ליישובי התכנית, בהתאם לצרכיהם המיוחדים.

1. פיתוח מוסדות ציבור

א. בסעיף 7 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום הדיור. במסגרת זו, בהתייחס ליישובי התכנית, להנחות את משרד הבינוי והשיכון לפעול להקמתם ולשיקומם של מבני ציבור ביישובי התכנית, לרבות מבנים רב תכליתיים כגון מרכזי גיל רך, מרכזי צעירים ומרכזים להכוון תעסוקתי ולהשכלה גבוהה, שישמשו את התכניות השונות שמופעלות ביישובים אלה המשרתות בין היתר בנייה חדשה והכל

מזכירות הממשלה

בהתאם לעניין ולצרכים ולנוהל הקיים במשרד הבינוי והשיכון לעניין הקמת מוסדות ציבור ובהתייעצות עם המשרד לשוויון חברתי ועם משרדי ממשלה הנוגעים בדבר, בהתאם לעניין. לצורך יישום סעיף זה יקצה משרד הבינוי והשיכון תקציב בסך 40 מלש"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2020-2016 (8 מלש"ח לשנה), זאת מתוך המסגרת התקציבית של סעיף הדיור – מוסדות ציבור (סעיף 7(ז)) בהחלטת המיעוטים.

ב. משרד הבינוי והשיכון יקצה עד 5% מתקציב מבני הציבור האמור בס"ק א' לעיל, על פי הצורך, לשם הבאת המבנים להתחלת הפעלה (כגון הנגשה, הצטיידות, חיבורי חשמל, כיבוי אש ותשתיות אחרות). המנגנון לפיו יוקצו תקציבים להבאת המבנים לכדי הפעלתם והקריטריונים להפעלת התקציב ייקבעו בתיאום בין משרד הבינוי והשיכון, המשרד לשוויון חברתי וגורמים נוספים לפי העניין.

2. שיקום חברתי

להנחות את משרד הבינוי והשיכון להמשיך להפעיל, בתיאום עם המשרד לשוויון חברתי, משרד הרווחה והשירותים החברתיים ופורום ראשי הרשויות הבדואיות בצפון את פרויקט השיקום החברתי ביישובי התכנית, תוך התמקדות בתכניות לגיל הרך, למשפחה, לנוער ולצעירים, בהשקעה כוללת של 10 מלש"ח. לצורך כך, יקצה משרד האוצר למשרד הבינוי והשיכון תקציב תוספתי בסך של 10 מלש"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2020-2016 (2 מלש"ח לשנה).

3. שדרוג תשתיות ותיקות

להנחות את משרד הבינוי והשיכון לפעול לשיקום הפיזי של השכונות הוותיקות ביישובי התכנית בהתאם לקריטריונים הקיימים במשרד הבינוי והשיכון. משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון לצורך זה תקציב תוספתי על סך 35 מלש"ח על פני חמש שנים 2020-2016 (7 מלש"ח לשנה), ומשרד הבינוי והשיכון יקצה ממקורותיו שלו סכום נוסף של 10 מלש"ח בפריסה על פני חמש שנים 2020-2016 (2 מלש"ח לשנה). היקף התכנית הכולל יעמוד על סך 45 מלש"ח על פני חמש השנים (9 מלש"ח לשנה).

4. סבסוד הוצאות פיתוח תשתיות לבנייה למשרתי כוחות הביטחון

לצורך יישום הסבסוד הקבוע בסעיף 37 להחלטת הממשלה מס' 959 מיום 10.1.2016 ביחס ליישובי התכנית, יקצה משרד האוצר למשרד הבינוי והשיכון תקציב תוספתי על סך 10 מלש"ח בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020 (2 מלש"ח לשנה) שימש לטובת תגבור הסבסוד (דהיינו ההטבה שמעל ל 50% ועד לגובה הסיוע האמור בסעיף 37 הנ"ל; להלן: תגבור הסבסוד) ביישובי התכנית, ובהם בלבד. ככל שיידרש תקצוב נוסף למימון תגבור הסבסוד כהגדרתו לעיל, ביישובי התכנית, כפי שייגזר מהיקף השיווקים בתקופת התכנית, יפעל המשרד לשוויון חברתי להסדת תקציבים ממקורות החלטה זו (דהיינו ללא פריצת מסגרת התקצוב הקבועה בהחלטה) ויעמידם לטובת מימון התגבור באישור הממשלה.

5. פיתוח תשתיות

להנחות את משרד הבינוי והשיכון לקדם את הסיוע הנדרש ליישובי התכנית בתחום סבסוד פיתוח התשתיות על פי הקריטריונים המקובלים במשרד הבינוי והשיכון.

6. הסרת חסמי תכנון ופיתוח תשתיות

א. להנחות את משרד הבינוי והשיכון לפעול להסרת חסמי תכנון ופיתוח תשתיות ביישובי התכנית, וכן להענקת ליווי לרשויות בתחומי התכנון והביצוע המפורטים בהחלטה זו, בין היתר באמצעות הצמדת יועצי תכנון לרשויות, בהתאם להיקף הפעילות המתוכננת בכל יישוב. לצורך כך יקצה משרד האוצר למשרד הבינוי והשיכון תקציב בסך 3 מלש"ח, בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020 (0.6 מלש"ח לשנה).

ב. בסעיף 7 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום הדיור. במסגרת זו, בהתייחס ליישובי התכנית אשר לא ייכללו בתכנית ההסכמים האסטרטגיים האמורה בסעיף 7 להחלטת המיעוטים, להנחות את משרד הבינוי והשיכון להקצות תקציב של עד 3 מלש"ח במהלך השנים 2016-2020 להפעלת חברות מנהלות לצורך קידום תכנון והעמדתן לעזרת היישובים הנ"ל. זאת, מתוך המסגרת התקציבית של סעיף הדיור (סעיף 7(ח)) בהחלטת המיעוטים.

7. מענק ראש שטח

מזכירות הממשלה

בסעיף 7 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום הדיור. במסגרת זו, בהתייחס ליישובי התכנית אשר לא יכללו בתכנית ההסכמים האסטרטגיים האמורה בסעיף 7 להחלטת המיעוטים, להנחות את משרד הבינוי והשיכון להקצות תקציב של עד 10 מלש"ח במהלך השנים 2016 - 2020 לנושא מענק ראש שטח במתחמים המיועדים למגורים ביישובי התכנית. זאת, מתוך המסגרת התקציבית של סעיף הדיור (סעיף 7) בהחלטת המיעוטים.

8. מבני דת

להנחות את משרד הפנים להמשיך לפעול לסיוע לרשויות המקומיות לצורך הקמה, לשיפוץ ולאחזוקת מבני דת, בתי תפילה, בתי קברות, מקומות קדושים ובתי לוויית ביישובי התכנית, בהתאם לתכנית המתגבשת בימים אלה בתיאום עם המשרד לשוויון חברתי. היקף התכנית יעמוד על סך של 20 מלש"ח בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, מהם 7 מלש"ח ממקורות משרד הפנים (1.4 מלש"ח לשנה) ו-13 מלש"ח תקציב תוספתי ייעודי ממשרד האוצר (2 מלש"ח לשנה).

9. תקציבי פיתוח ליישובי התכנית

בסעיף 15 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום רשויות מקומיות. במסגרת זו, בהתייחס ליישובי התכנית, להנחות את משרד הפנים להקצות לטובת הרשויות המקומיות שביישובי התכנית תקציב פיתוח בהיקף של 40 מלש"ח בפריסה על פני 5 שנים במהלך השנים 2016-2020 (8 מלש"ח לשנה), זאת מתוך המסגרת התקציבית של סעיף הרשויות המקומיות (סעיף 15(ג)) בהחלטת המיעוטים. משרד הפנים ינחה את הרשויות המקומיות לייעד מתוך מענקים אלה וככל שיידרש תקציבים לטובת ביצוע סקר נכסים. בנוסף יקצה משרד הפנים ליישובי התכנית תקציב של 25 מלש"ח בפריסה על פני השנים 2016-2020 (5 מלש"ח לשנה מתוך תקציבי הפיתוח המוקצים להם מדי שנה ממקורות משרד הפנים). תקציב זה יוקצה ליישובי התכנית בהתאם לנוסחת הקצאת תקציבי הפיתוח הנהוגה במשרד.

10. העצמת הרשויות המקומיות הבודואיות

להנחות את משרד הפנים לפעול לקידום תכניות לחיזוק ולהעצמת הרשויות המקומיות הבודואיות. לצורך כך יקצה משרד האוצר למשרד הפנים תקציב תוספתי בסך 8 מלש"ח בפריסה ל-3

שנים (2.66 מלש"ח לשנה), בחלוקה לנושאים הבאים:

א. עבור קידום תכניות לפיתוח מקומי בדגש על היבטים של פיתוח כלכלי ו/או פיתוח אזורי בשיתוף פעולה עם רשויות שכנות לשם מיצוי הפוטנציאל הכלכלי של הרשות המקומית בפני עצמה וכחלק מתפיסה אזורית.

ב. עבור קידום תכניות לפיתוח ארגוני ברשויות לחיזוק השדרה הניהולית והיכולות העצמיות של הרשויות. התכניות יתייחסו בין היתר למבנה הארגוני של הרשות המקומית, הגדרות התפקידים, חיזוק עבודת המטה ותכניות העבודה, נהלי עבודה, כלי מחשוב, צורך בתכניות עידוד פרישה ו/או קליטת תקנים נוספים בדגש על פונקציות כלכליות-אסטרטגיות.

סעיף זה חל על מועצות מקומיות 1-7 ומועצה אזורית מס' 1 הנכללות ביישובי התכנית (נספח 1) למעט רשויות שנבחרו כרשויות מצטיינות בהתאם לסעיף 15(א) להחלטת המיעוטים.

11. היערכות לשעת חירום

בסעיף 15 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום רשויות מקומיות. במסגרת זו, בהתייחס ליישובי התכנית, להנחות את משרד הפנים להקצות לטובת יישובי התכנית לטובת שיפור היערכות הרשויות הנכללות בתכנית למצבי חירום, לרבות שיפור הרציפות התפקודית ביישובי התכנית בשעת חירום, תקציב בהיקף של 2.5 מלש"ח בפריסה על פני 5 שנים במהלך השנים 2016-2020 (0.5 מלש"ח לשנה) זאת מתוך המסגרת התקציבית של סעיף הרשויות המקומיות (סעיף 15) בהחלטת המיעוטים.

12. תכנון ופיתוח אורבני

בסעיף 7 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום הדיור. במסגרת זו, מינהל התכנון יעמיד לרשות יישובי התכנית, ישירות ליישוב או באמצעות הוועדות המרחביות לתכנון ולבנייה יועץ או יועצים לטובת סיוע בקידום תחום התכנון ביישוב, בדרך של קידום תכניות מתאר, תכניות מפורטות, תכניות בינוי ותכניות פיתוח.

13. תכניות מתאר

להנחות את מינהל התכנון לפעול במהלך השנים 2016-2020, ממקורותיו הכספיים, לקידום תכנון מתארי ביישובי התכנית

הכוללים יותר מ-5,000 תושבים, ושלא חלה בשטחם תכנית מתאר עדכנית (לעניין זה, תכנית מתאר שאושרה אחרי שנת 2006 תחשב תכנית עדכנית). לצורך כך, מינהל התכנון יקצה ממקורותיו הכספיים תקציב שלא יעלה על 10 מלש"ח.

14. תכניות מפורטות

בסעיף 7 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום הדיור. במסגרת זו, בהתייחס ליישובי התכנית, להנחות את משרד הבינוי והשיכון, בתיאום עם מנהל התכנון, משרד הפנים והמשרד לשוויון חברתי לקדם ולהשלים תכניות מפורטות בקרקע מדינה ובקרקע פרטית ביישובי התכנית, לרבות איחוד וחלוקה בהיקף כספי כולל של 10 מלש"ח בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020 (2 מלש"ח לשנה). זאת, מתוך המסגרת התקציבית של סעיף הדיור – תכנון מפורט (סעיף 7(ו)) בהחלטת המיעוטים.

15. תשתיות מים וביוב

בהמשך לסעיף 11 להחלטת המיעוטים, להנחות את המינהל לפיתוח תשתיות ביוב ויחידת הממונה על התאגידים ברשות המים (מילת"ים) לפעול לשיפור ולפיתוח תשתיות המים והביוב ביישובי התכנית, לרבות תכניות אב למים וביוב ותכנון מפורט בהתאם לתכנית אשר גובשה ברשות המים, וזאת על-פי כללי רשות המים והמילת"ב ובכפוף לזמינות הפרויקטים לביצוע. הפעילות תכלול תשתיות מים בתוך יישובי התכנית ותשתיות ביוב המשרתות את תושביהן, לרבות הקמה ושדרוג מט"שים ותחנות שאיבה, וכן פיתוח תשתיות מים וביוב עבור צירוף רשויות מקומיות לתאגידי מים וביוב, כפי שיקבע הממונה על התאגידים ובתיאום בין אגף התקציבים באוצר לבין רשות המים. היקף התכנית יעמוד על סך של 120 מלש"ח, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020, מהם 60 מלש"ח מתקציב המינהל לפיתוח תשתיות ביוב ו-60 מלש"ח תקציב תוספתי ייעודי אשר יועבר ממשרד האוצר לרשות המים, זאת בהתאם לקצב אישור הפרויקטים במילת"ב וביחידת הממונה על התאגידים.

16. תחבורה וביטחון בדרכים

א. בסעיף 2 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום תשתיות ונגישות לתחבורה. במסגרת זו, בהתייחס ליישובי התכנית, להנחות את משרד התחבורה והביטחון בדרכים

לפעול לפיתוח ולשדרוג תשתיות התחבורתיות ביישובי התכנית בהתאם לתכנית העבודה אשר גובשה במשרד התחבורה והבטיחות בדרכים בתיאום עם המשרד לשוויון חברתי לאחר סקר צרכים שבוצע, וכן לנקוט פעולות נוספות לשיפור תשתיות תחבורה (לרבות מחוץ לשטח השיפוט של היישובים), ובכלל זה הסדרת צמתים, מעגלי תנועה, ותאורה ופיתוח תשתיות תומכות תחבורה ציבורית. משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יפתח וישדרג כבישים פנימיים, ויפעל להקמת מסופים תחבורתיים ביישובי התכנית על פי הצורך והקריטריונים של המשרד. היקף התכנית נקבע בשים לב לצרכים המוגברים של יישובי התכנית והוא יעמוד על תקציב שלא יעלה על 120 מלש"ח, בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020 (24 מלש"ח לשנה), מתוכם 20 מלש"ח ממקורות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים וסך של עד 100 מלש"ח מתוך סעיף תשתיות ונגישות לתחבורה (סעיף 2) בהחלטת המיעוטים.

ב. בסעיף 2 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום תשתיות ונגישות לתחבורה, הכוללת העלאת רמת שירות התחבורה הציבורית ביישובי המיעוטים בארץ בין היתר באמצעות תגבור קווים קיימים והוספת קווים ליעדים חדשים, בראשם מוקדים כלכליים, תעסוקתיים ומוסדות אקדמיים. ועדת השרים רושמת לפניה כי במסגרת זו יפעל כאמור משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ביישובי התכנית.

17. פיתוח התיירות הבדואית בצפון

א. להנחות את משרד התיירות להקצות ממקורותיו תקציב עבור מתן ייעוץ עסקי וליווי יזמים במסגרת פעילות החממות, ולהפעיל קורסי הכשרה מקצועית בתיירות.

ב. להנחות את משרד התיירות לפעול לקידום ענף התיירות ביישובי התכנית בהתאם לתכנית אשר תגובש על ידי משרד התיירות בתיאום עם המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, המשרד לשוויון חברתי ומשרד האוצר, ובהתאם לנהלי משרד התיירות. התכנית תכלול פרויקטים לפיתוח תשתיות תיירות ציבוריות וכן סיוע לשיווק פסטיבלים ואירועים. היקף התכנית יעמוד על סך 9 מלש"ח, בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020, מהם 2 מלש"ח ממקורות משרד התיירות (0.4 מלש"ח לשנה) ו-7 מלש"ח תקציב תוספתי

מזכירות הממשלה

ייעודי, שיוקצה על ידי משרד האוצר למשרד התיירות
בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020 (1.4 מלש"ח לשנה).

ג. להנחות את המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל לפעול
בתיאום עם משרד התיירות והמשרד לשוויון חברתי לקידום
ולמיתוג התיירות ביישובי התכנית. היקף התכנית יעמוד על
5.5 מלש"ח, בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020, מהם
2.5 מלש"ח ממקורות המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב
והגליל (0.5 מלש"ח לשנה) ו-3 מלש"ח תקציב תוספתי ייעודי
שיוקצה על ידי משרד האוצר למשרד לפיתוח הפריפריה,
הנגב והגליל בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020 (0.6
מלש"ח לשנה).

18. בריאות

להנחות את משרד הבריאות לפעול לבינוי ולשיפוץ תשתיות של
תחנות לבריאות המשפחה ביישובי התכנית. כמו כן להפעיל
תכנית כוללת לקידום אורח חיים בריא ופעיל עם דגש על תזונה
נבונה, פעילות גופנית והפסקת עישון, זאת בהתאם לתכנית עבודה
אשר גובשה במשרד הבריאות בתיאום עם המשרד לשוויון
חברתי. היקף התכנית יעמוד על סך של 10 מלש"ח, בפריסה על
פני חמש שנים 2016-2020, מהם 3 מלש"ח ממקורות משרד
הבריאות (0.6 מלש"ח לשנה) ו-7 מלש"ח תקציב תוספתי ייעודי
אשר יועבר ממשרד האוצר למשרד הבריאות במהלך השנים
2016-2020 למטרה זו (1.4 מלש"ח לשנה).

19. מרכזי הכוון תעסוקתי

בסעיף 4(ג) להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום
התעסוקה – מרכזי הכוון תעסוקתיים. במסגרת זו בהתייחס
ליישובי התכנית, בהמשך להחלטת הממשלה מס' 3211 מיום
15.05.2011, ובמטרה לשפר את שיעור התעסוקה ורמת השכר
בקרב האוכלוסייה הבדואית בצפון, יפעל משרד הכלכלה
והתעשייה להמשך הפעלה של מרכזי הכוון תעסוקתיים, כמפורט
להלן:

א. בהתאם לסעיף 4(ג)1 להחלטת המיעוטים, להנחות את
משרד הכלכלה והתעשייה להמשיך להפעיל את מרכזי הכוון
התעסוקתי "ריאן" ביישובי התכנית, תוך מתן דגש על
התאמת ההכשרה לדרישות שוק העבודה, זאת במטרה
להביא להעלאת שיעור ההשתתפות בשוק העבודה. לצורך

מזכירות הממשלה

הפעלת המרכזים בשנת 2016, יוארך תוקף סעיף 8 להחלטת הממשלה מס' 3211 לפיתוח ולהעצמת היישובים הבדואים בצפון עד לסוף שנת 2016. משרד הכלכלה והתעשייה יאריך את ההתקשרות עם ג'וינט ישראל בכפוף לכל דין וללא תקציב תוספתי.

ב. הפעלת המרכזים והשלוחות ביישובי התכנית בשנים 2017-2020 תיעשה במסגרת הקבועה בסעיף 4(ג)(2) להחלטת המיעוטים, זאת בהתאם לשיקולים המקצועיים של משרד הכלכלה והתעשייה בשיתוף משרד האוצר והמשרד לשוויון חברתי וכחלק מתכנית כוללת של משרד הכלכלה והתעשייה ובהיקף תקציבי של 25 מלש"ח מתוך המסגרת התקציבית של סעיף 4(ג)(2) הנ"ל. תכנית הפעלת מרכזי ההכוון בשנים אלו תלווה על ידי ועדת היגוי ארצית המצוינת בסעיף 4(ג)(3) להחלטת המיעוטים.

20. פיתוח אזורי תעסוקה, מלאכה ופינוי מטרדים

בסעיף 3 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום תעשייה ומסחר. במסגרת זו, להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לפעול לתכנון, לפיתוח ולהרחבה של אזורי תעסוקה ופינוי מטרדים ביישובי התכנית, לרבות הקמת אזורי תעסוקה משותפים, השלמת הליכי הפיתוח באזורי תעסוקה ותעשייה שטרם הסתיימו פיתוחם ותמיכה במנהלות ופעולות לקידום שיווק, זאת בהתאם לתכנית עבודה אשר תגובש במהלך 45 יום מיום קבלת החלטת ממשלה זו בתיאום עם המשרד לשוויון חברתי ומשרד האוצר. היקף התכנית יעמוד על סך של 35 מלש"ח, בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020, מתוכם 10 מלש"ח ממקורות משרד הכלכלה והתעשייה, 5 מלש"ח מתוך המסגרת התקציבית של סעיף תעשייה ומסחר בהחלטת המיעוטים (סעיף 3) ו-20 מלש"ח תקציב תוספתי שיוקצה על ידי משרד האוצר למשרד הכלכלה והתעשייה.

21. עידוד יזמות וקידום עסקים

להנחות את הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה לפעול במהלך השנים 2016-2020 לעידוד, לקידום ולפיתוח עסקים קטנים ובינוניים לאוכלוסיית הבדואים בצפון. היקף התכנית יעמוד על 6.5 מלש"ח, בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020, מהם 2 מלש"ח ממקורות משרד הכלכלה והתעשייה ו-4.5 מלש"ח תקציב תוספתי ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר

בהרשאה להתחייב למשרד הכלכלה והתעשייה בראשית 2016.

22. מעונות יום

בסעיף 4(א) להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום התעסוקה – מעונות יום. במסגרת זו בהתייחס ליישובי התכנית ובכפוף לקבוע בהחלטת המיעוטים, להנחות את האגף הבכיר למעונות יום במשרד הכלכלה והתעשייה לפעול במהלך השנים 2016-2020 לתכנון ולהקמת מעונות יום ביישובי התכנית, ככל שיפורסם נוהל לתקצוב, תכנון ובינוי מעונות יום, וככל שיוגשו בגינו בקשות על ידי יישובי התכנית.

23. בניית מוסדות חינוך

בסעיף 1 להחלטת המיעוטים נקבעה מסגרת פעילות בתחום החינוך. במסגרת זו, בהתייחס ליישובי התכנית, להנחות את משרד החינוך לפעול מתוך מקורותיו הכספיים שלו ב-2016 לצמצום פערים ולשיפור תשתיות במוסדות חינוך ביישובי התכנית, בכלל זה בניית כיתות חדשות, גני ילדים, שיפוץ בתי ספר קיימים וטיפול במפגעי בטיחות והצללה.

בנוסף, נרשמת הודעת משרד החינוך בסעיף 1(ו) להחלטת המיעוטים לקדם הרשאות שהוקצו לבניית כיתות לימוד, בהתאם לנדרש בנהלי מינהל הפיתוח ביישובי התכנית. להנחות את אגף התקציבים במשרד האוצר ואת משרד החינוך לתת מענה לצרכי הבינוי של המגזר הבדואי בצפון לאחר בחינה כוללת של הצרכים, וזאת במסגרת תכנית החומש לבניית מוסדות חינוך לשנים 2012-2017.

24. תכנית לחינוך פורמאלי ובלתי פורמאלי

להנחות את משרד החינוך לפעול ביישובי התכנית ליישום תכנית הלימודים הפורמאלית, לרבות בחינוך המיוחד, והבלתי פורמאלית אשר גובשה לאחרונה בתיאום עם המשרד לשוויון חברתי, זאת על פי הנהלים המקובלים במשרד החינוך. התכנית תופעל על ציר הרצף ההתפתחותי המלווה את התלמיד החל מהשלב הקדם יסודי ועד לסיום ביה"ס, לרבות סיוע בהשתלבות באקדמיה בארץ. היקף התכנית יעמוד על סך 120 מלש"ח, בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020, מהם 60 מלש"ח ממקורות משרד החינוך (12 מלש"ח לשנה) ו-60 מלש"ח תקציב תוספתי ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר למשרד החינוך

בפריסה על פני חמש שנים (12 מלש"ח לשנה).

25. פיתוח תשתיות פיזיות ותגבור פעילות בתחום הרווחה

א. בינוי ותשתיות רווחה: להנחות את משרד הרווחה והשירותים החברתיים להפעיל תכניות להקמה, לשיפוץ ולשיפור נכסים של מוסדות רווחה ומבני המחלקות לשירותים חברתיים ביישובי התכנית, זאת במימון ממשלתי מלא. היקף התכנית יעמוד על סך 20 מלש"ח, בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020, מהם 7 מלש"ח ממקורות משרד הרווחה והשירותים החברתיים (1.4 מלש"ח לשנה) ו-13 מלש"ח תקציב תוספתי ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר למשרד הרווחה והשירותים החברתיים בפריסה על פני חמש שנים (2.6 מלש"ח לשנה).

ב. תגבור שירותי רווחה לילדים, בני נוער, צעירים ומשפחות: להנחות את משרד הרווחה והשירותים החברתיים לתגבור פעילות בתחום הרווחה לאוכלוסיות הילדים, בני נוער, צעירים בסיכון ומשפחות במשבר ובמצבי אלימות ביישובי התכנית, זאת במימון ממשלתי מלא ועל פי הקריטריונים אשר יקבע משרד הרווחה והשירותים החברתיים. לצורך יישום התכנית משרד האוצר יקצה למשרד הרווחה והשירותים החברתיים תקציב תוספתי על סך 20 מלש"ח, בפריסה על פני חמש השנים 2016-2020 (4 מלש"ח לשנה).

ג. תכנית מעברים: להנחות את משרד הרווחה והשירותים החברתיים להמשיך בהפעלת תכנית מעברים למתן שירותים פרטניים וקהילתיים בתחום התעסוקה במועצות האזוריות הכלולות ביישובי התכנית. משרד האוצר יקצה למטרה זו תקציב תוספתי על סך 2 מלש"ח לשנים 2016-2020 (0.4 מלש"ח לשנה).

ד. העצמה קהילתית: להנחות את משרד הרווחה והשירותים החברתיים לתגבר תקני עובדים סוציאליים קהילתיים על פי המודל הארגוני הנהוג במשרד בהיקף של 8.75 תקנים, זאת במטרה לפתח את הפעילות הקהילתית ולהביא ליישום תכניות הרווחה השונות ביישובי התכנית. לצורך יישום סעיף זה יקצה משרד האוצר למשרד הרווחה והשירותים החברתיים סך של 7 מלש"ח לשנים 2016-2020 (1.4 מלש"ח לשנה).

26. הגברת פעילות חינוכית בתחום המדע, הטכנולוגיה והחלל

להנחות את משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל לפעול ביישובי התכנית בהתאם לתכניות המשרד, ובתיאום עם המשרד לשוויון חברתי להרחבת החשיפה ולעידוד פעילות בתחומי המדעים והטכנולוגיה, ולהנגשת כלי אוריינות דיגיטאלית ביישובי התכנית, בין היתר, לצורך חינוך למצוינות ולחדשנות, ועידוד השתלבות בתחומים אלו באקדמיה ובתעשייה. הגברת פעילות חינוכית כאמור תיעשה בתיאום עם משרד החינוך.

27. תמיכה בפעילות עבור משפחות שכולות בדואיות

להנחות את משרד הביטחון להקצות, במסגרת התמיכה במוסדות ציבור העוסקים בתחום רווחת המשפחות השכולות, 1 מלש"ח בשנה עבור מוסדות ציבור הפועלים בחברה הבדואית. לצורך יישום סעיף זה משרד האוצר יקצה למשרד הביטחון תקציב תוספתי על סך 5 מלש"ח לשנים 2016-2020 (1 מלש"ח לשנה).

28. מכינה קדם צבאית לבדואים

להנחות את משרד הביטחון, בשיתוף משרד החינוך והמשרד לשוויון חברתי, לבחון ולעודד פעילות של מכינה קדם צבאית בקרב הצעירים הבדואיים בצפון הארץ. לצורך כך במהלך השנים 2016-2018 יקוימו סמינרים לבחינת ההיענות של צעירים בדואים בצפון למסגרת של הכנה לשירות מלא בצבא. בשנים 2019-2020, ככל שתימצא היענות כאמור וככל שתפעל מסגרת מקדימה למכינה קדם צבאית כאמור, ישתתף משרד הביטחון בהוצאותיה בשנתיים הראשונות לפעילותה בכפוף לכל דין. יובהר כי קיומה של מכינה קדם צבאית והכרה בה כפופים לחוק המכינות הקדם צבאיות, התשס"ח-2008 ולתקנות המכינות הקדם צבאיות (הכרה במכינה קדם צבאית), התש"ע-2009. לצורך יישום התכנית יקצה משרד האוצר למשרד הביטחון תקציב תוספתי על סך 3.45 מלש"ח. הניצול הכספי יבוצע לפי החלוקה הבאה: סכום של 150 אלש"ח לכל אחת מהשנים 2016-2018, וסכום של 1.5 מלש"ח לכל אחת מהשנים 2019-2020.

29. עידוד הגיוס והכנה לשירות צבאי

להנחות את משרד הביטחון, בתיאום עם משרד החינוך, לפעול לחיזוק הקשר ותחושת השייכות בקרב הצעירים הבדואיים לחברה ולמדינה והנחלת ערכים ומורשת קרב, וכן להגברת

מזכירות הממשלה

המוטיבציה בקרב בני נוער בדואים לגיוס ולשירות צבאי משמעותי. היקף התכנית יעמוד על סך 3 מלש"ח, מתוכם 1 מלש"ח מתקציב משרד הביטחון (0.2 מלש"ח לכל אחת מהשנים 2016-2020). בנוסף יקצה משרד האוצר למשרד הביטחון תקציב תוספתי על סך 2 מלש"ח לשנים 2016-2020 (0.4 מלש"ח לשנה).

30. פעילות להכוונת חיילים משוחררים

להנחות את הקרן והיחידה להכוונת חיילים משוחררים במשרד הביטחון לפעול בכל הכלים העומדים לרשותן להגברת הפעילות בקרב החיילים הבדואיים המשוחררים ומסיימי השירות הלאומי ומתן מגוון השירותים, הכלים וההטבות. הפעילות תכלול סיוע בהשתלבות בחיים האזרחיים, וכן עידוד ההשתלבות בתעסוקה ובאקדמיה.

31. עידוד השתלבות בשירות הלאומי

להנחות את רשות השירות הלאומי אזרחי במשרד החקלאות ופיתוח הכפר לפעול בתיאום עם משרד החינוך להגברת השתלבות הצעירים הבדואיים במערך השירות הלאומי, זאת בהתאם להחלטת הממשלה מס' 638 מיום 28.7.2013. התכנית תכלול מרכיבים של הכשרה, חיזוק השליטה בשפה העברית וכן השקעה בהעצמה האישית של המתנדבים.

32. שיפור הביטחון האישי

להנחות את המשרד לביטחון הפנים לגבש, בתוך 30 יום ממועד קבלת החלטה זו, תכנית עבודה לשיפור הביטחון האישי והשירות לאזרח ביישובי התכנית. בכלל זה, ובהתחשב במגבלות התקציביות של החלטה זו, הגברת השיטור הקהילתי, הגברת התכניות למניעת אלימות שמפעיל המשרד (עיר ללא אלימות/מציל"ה) ביישובי התכנית, והרחבת פעילות הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובשימוש לרעה באלכוהול ביישובי התכנית. הגברת התכניות למניעת אלימות שמפעיל המשרד תיעשה בהתאם לקריטריונים שייקבעו במשרד, אשר יאפשרו החרגת יישובי התכנית מהכללים הרגילים של תכניות עיר ללא אלימות ומציל"ה, לרבות לעניין השתתפותן העצמית של הרשויות המקומיות.

היקף התוספת ליישום התכנית יעמוד על סך של 12 מלש"ח תקציב תוספתי ייעודי, שיוקצה על ידי משרד האוצר למשרד

לביטחון הפנים בפריסה על פני חמש שנים (2.4 מלש"ח לשנה).

33. פעילות המשרד להגנת הסביבה

להנחות את המשרד להגנת הסביבה להכין תכנית בתיאום עם המשרד לשוויון חברתי בנושא קידום הטיפול בפסולת והמחזור ביישובים הכלולים בתכנית, וכן בהגברת המודעות להגנה על הסביבה, ולפעול ליישמה במהלך השנים 2016-2020. לצורך גיבוש ויישום התכנית, יקצה משרד האוצר למשרד להגנת הסביבה תקציב תוספתי בסך 5 מלש"ח לשנים 2016-2020 והמשרד להגנת הסביבה יקצה מתקציב קרן הניקיון 5 מלש"ח נוספים בכפוף לאישור הנהלת קרן הניקיון (סך הכל 2 מלש"ח לשנה משני המקורות יחדיו).

34. תכניות לילדים ולנוער

להנחות את המשרד לשוויון חברתי לפעול ביישובי התכנית לקידום ילדים ונוער בגילאי בתי ספר בשעות שלאחר יום הלימודים בתחומי העשרה, ספורט, תרבות ופנאי. תכנית זו תבוצע במסגרת מוסדות הציבור אשר ביישובי התכנית ובתיאום עם הרשויות המקומיות הנכללות בתכנית. התכנית תתוכלל ע"י מנהל יחידת הנוער בכל רשות ותתואם עם משרד החינוך. לצורך יישום סעיף זה יקצה המשרד לשוויון חברתי תקציב על סך 10 מלש"ח במהלך השנים 2016-2020 (2 מלש"ח לשנה), ובנוסף יקצה משרד האוצר למשרד לשוויון חברתי תקציב תוספתי על סך 10 מלש"ח בפריסה לחמש שנים 2016-2020 (2 מלש"ח לשנה). כמו כן הממשלה רושמת לפניה את התחייבות עמותת מפעלי חינוך וחברה להעמיד תקציב בהיקף של 10 מלש"ח לפחות, בפריסה על פני חמש שנים 2016-2020.

35. קידום מעורבות חברתית של אוכלוסיית הצעירים

המשרד לשוויון חברתי יפעל, בתיאום עם המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, לקידום מעורבות חברתית של אוכלוסיית הצעירים בתחומי הרשויות המקומיות הבדואיות בצפון למען הקהילה, זאת בהתאם לתכנית עבודה אשר תגובש עם הרשויות המקומיות בתוך 90 יום ממועד קבלת החלטה זו. לצורך יישום סעיף זה יקצה המשרד לשוויון חברתי תקציב על סך 5 מלש"ח במהלך השנים 2016-2020 (1 מלש"ח לשנה), ובנוסף יקצה משרד האוצר למשרד לשוויון חברתי תקציב תוספתי על סך

5 מלש"ח בפריסה לחמש שנים 2016-2020 (1 מלש"ח לשנה).

36. מרכז מורשת בדואית

להנחות את המשרד לשוויון חברתי, בתיאום עם הגורמים הממשלתיים הרלוונטיים, לפעול במהלך השנים 2016-2020 להקמת מרכז מורשת לחברה הבדואית בישראל באחד מיישובי התכנית, זאת בהתבסס על מתווה אשר יגובש במשרד לשוויון חברתי ובהתייעצות עם ראשי הרשויות הנכללות בתכנית. לצורך יישום סעיף זה יקצה המשרד לשוויון חברתי ממקורותיו תקציב על סך 2 מלש"ח במהלך השנים 2016-2020, ובנוסף יקצה משרד האוצר למשרד לשוויון חברתי תקציב תוספתי על סך 2 מלש"ח במהלך השנים 2016-2020.

37. תוקם ועדת היגוי עליונה לתכנית אשר בראשה יעמוד מנכ"ל המשרד לשוויון חברתי או נציג מטעמו. בוועדה יהיו חברים נציגי משרדי הממשלה השותפים ליישום החלטה, לרבות נציג אגף תקציבים במשרד האוצר, וכן נציגות של פורום ראשי הרשויות הבדואיות בצפון. הוועדה תורכב בתוך 45 יום ממועד אישור החלטה זו ותכונס באופן קבוע אחת לשנה לאישור תכנית העבודה הנדרשת לביצוע הפעולות הנדרשות ליישום החלטה זו, לעיון בנתוני התקציב ובהיקף הביצוע של כלל סעיפי החלטה. משרדי הממשלה השותפים ליישום החלטה זו והחלטת המיעוטים יגישו למשרד לשוויון חברתי בתחילת כל שנה תכנית עבודה אשר תכלול סיכום שנת הפעילות הקודמת והמהלכים המתוכננים לביצוע במהלך השנה העוקבת ובכלל זה תינתן התייחסות ליישום הספציפי של החלטת המיעוטים ביחס ליישובי התכנית ובכלל זה לסעיפים 5, 16(ב), 22, 23 להחלטה זו.

38. ליווי ומעקב לתכנית: המשרד לשוויון חברתי יעמיד לצורך ליווי ומעקב לתכנית תקציב שלא יעלה על 3 מלש"ח, זאת במטרה לבנות מערך ליווי, מעקב ובקרה ממוחשב לתכנית במהלך השנים 2016-2020, לרבות התקשרות עם גופי ייעוץ, ליווי ומחקר.

עדיפות לאומית

בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, בנושא אזורי עדיפות לאומית, השיקול המרכזי שביסוד החלטה זו הוא הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה

אחרות, זאת כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק.

האוכלוסייה הבדואית בצפון מונה כמאה אלף תושבים, כשני שלישי מהם חיים ביישובים עצמאיים, ושליש ביישובים ערבים מעורבים. היישובים הבדואים העצמאיים (21 יישובים במספר) נמצאים בתחומן של שש מועצות מקומיות בדואיות עצמאיות, מועצה מקומית ערבית בדואית אחת (בועינה נוג'ידאת), מועצה אזורית ערבית-בדואית אחת (אל-בטוף) וארבע מועצות אזוריות יהודיות (מטה אשר; זבולון; עמק יזרעאל; משגב). ריכוזי הבדואים העיקריים בצפון נמצאים באזור גבעת אלונים ומסביב לעיר שפרעם; עמק זבולון; אזור משגב; בקעת בית נטופה; ובקעת סכנין.

לאוכלוסייה הבדואית בצפון הארץ מאפיינים תרבותיים והיסטוריים ייחודיים המבחינים בינה לבין יתר מגזרי האוכלוסייה בישראל ובכלל זה בני מיעוטים אחרים. האוכלוסייה הבדואית בצפון חיה בקהילות סגורות השומרות על תרבותן הייחודית, תוך התבדלות משאר האוכלוסייה, לרבות אוכלוסיית המיעוטים. ככלל, בני הקהילה נשארים לגור בתוך כפריהם, ולא עוברים למקומות אחרים, מחשש לשלמות והישרדות הקהילה.

אוכלוסיית הבדואים בצפון מתגייסת לשירות בצה"ל, במערכות הביטחון השונות ובמערך השירות הלאומי. כיום מספר החיילים הבדואים המשרתים בצה"ל עומד על כ-2000 חיילים, מתוכם 1500 חיילים מהיישובים הבדואים בצפון וכ-500 מקרב החברה הבדואית בדרום. 179 חללים בדואים נפלו במערכות ישראל.

באופן כללי נציין כי בין יישובי התכנית לבין כלל היישובים במדינה, ובכלל זה יישובי מיעוטים רבים, קיימים פערים ממשיים הבאים לידי ביטוי, בין היתר, בתחומים הבאים:

- מחסור במוסדות ציבור ובשל כך היעדר מענה לתכניות חינוכיות וחברתיות רבות
- הישגים חינוכיים נמוכים מאלה המאפיינים את כלל החברה הערבית בארץ
- היעדרתשתיות מפותחות של אזורי תעשייה ותעסוקה
- היעדרהכנסות עצמיות של הרשויות המקומיות הבדואיות, דבר אשר מונע מהן עצמאות ויציבות כלכלית.

מזכירות הממשלה

- תשתיות תחבורתיות ירודות. חוסר בתחבורה ציבורית בתוך הישובים ואליהם
- היעדר מסגרות תרבות וספורט אשר עונות על צרכי האוכלוסייה בתוך תחומי היישובים.

רמת התשתיות ביישובים הבדואים אינה נותנת מענה מספק לצרכי התושבים, והרשויות נדרשות להשקעות מיוחדות בתחומי תכנון ובינוי, תשתיות, שירותים ציבוריים ומוסדות ציבור. היעדר מקורות תקציביים עצמאיים ברשויות מחד גיסא וקושי במימוש תקציבים ממשלתיים מאידך משאיר את הרשויות הבדואיות במשבר פיננסי מתמשך. כתוצאה ממשבר זה הן אינן מצליחות ברוב המקרים למלא את תפקידן כלפי התושבים בכל הקשור למתן שירותים.

לכל 7 המועצות המקומיות הבדואיות הנכללות ביישובי התכנית, מוצמד חשב מלווה על ידי משרד הפנים. מועצות מקומיות אלו מדורגות כולן באשכולות 2 ו-3 בהתאם למדד הכלכלי חברתי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

בשנת 2011 הוחל ביישום תכנית חומש מצומצמת לפיתוח היישובים הבדואים בצפון (בהתאם להחלטת ממשלה מס' 3211 מיום 15.5.2011). תכנית זו הסתיימה בסוף 2015. תכנית זו הייתה מצומצמת בהיקפה (349 מלש"ח לחומש), נתנה מענה חלקי עבור תחומים כגון תשתיות, חינוך, תעסוקה, תחבורה, אך לא נתנה מענה לתחומים נוספים כגון תרבות וספורט, תיירות, חקלאות וביטחון אישי.

בהחלטת המיעוטים ישנם מרכיבים שנותנים מענה גם לצרכים של היישובים הבדואים בצפון. יחד עם זאת, יש צורך במתן מענה נוסף בהתאם למאפיינים והצרכים הייחודיים של יישובי התכנית בתחומים כגון חינוך פורמאלי, תיירות, חקלאות, הגנת סביבה, רווחה, ביטחון, צעירים, מורשת ועוד. קיימת חשיבות לתכנית הוליסטית המפרטת את המענה הכולל ליישובים אלו כפי שהיה נהוג בתכניות פיתוח קודמות. החלטה זו מפרטת את מכלול הפעילויות עבור יישובי התכנית כאשר חלקן נקבע בהחלטת המיעוטים והחלטה זו מוסיפה לגביהן מיקוד בהתאם לצרכי יישובי התכנית ובהתחשב בצרכי כלל אוכלוסיית המיעוטים וחלקן הן פעילויות ייעודיות נוספות ליישובי התכנית בהתאם לצרכיהם המיוחדים לרבות המשך והשלמת ביצוע של תכניות.

יוסבר, כי תכנית הפיתוח המוצעת מיועדת לאוכלוסייה הבדואית בצפון וזאת במובחן מהאוכלוסייה הבדואית בנגב אשר יש לה מאפיינים

מיוחדים אחרים ולגביה קיבלה הממשלה את החלטה מס' 3708 מיום 11.9.2011 שכללה מענה בנושאים שונים לאוכלוסייה הבדואית בדרום שאינה נמנית במסגרת יישובי התכנית.

דיור ותשתיות פיזיות:

הבעיה המרכזית המעכבת את התפתחות יישובי התכנית ואשר משליכה במישרין על חיי התושבים היא חוסר זמינות קרקעות לבנייה, עלויות פיתוח גדולות והיעדר פתרונות ביוב. חוסר זמינות הקרקעות נובעת מקשיים בקידום תכניות תכנון ובנייה וכן כתוצאה מגידול האוכלוסייה ומן העובדה שהבדואים מבקשים לשמור על קהילותיהם ובאופן כללי אינם עוזבים את יישוביהם. מאפיינים חברתיים ותרבותיים אלו משליכים במישרין על הקשיים בהתפתחות היישובים ועל הצורך בסיוע מיוחד להם.

בשל אופיים הטופוגרפי של היישובים הבדואים בצפון, ובשל המורכבות החמולתית במסגרתה רוב היישובים מורכבים ממקבצים של שכונות כאשר כל חמולה חיה בשכונה נפרדת, נדרשים טיפול והשקעה ייחודית במגוון תחומים כגון מוסדות ציבור, בתי ספר, תשתיות תחבורה וכן תחבורה ציבורית. כך למשל היישוב כעביה טבאש חג'אגרה מהווה חיבור של שלושה יישובים קטנים בהם חיות שלוש חמולות, כעביה, טבאש וחג'אגרה. מצב דומה נמצא ביישוב בית זרזיר אשר מורכב ממספר חמולות בהן הייב, עיריפאת, עיאדאת, ג'ואמיס ומזאריב. האופי היישובי אשר תואר לעיל מצריך השקעה רבה של משאבים מצד הרשויות המקומיות, אשר ממילא נמצאות במצב כלכלי ירוד בשל היעדרמקורות הכנסה עצמאיים, ובשל כך רמת השירותים לאזרח ביישובים אלה נפגעת עד מאוד.

ביום 21.12.2014 קיבלה ממשלת ישראל את החלטה מס' 2365. במסגרת ההחלטה הוחלט על הקמת צוות בראשות הממונה על התקציבים במשרד האוצר, אשר יגבש בתוך 120 ימים מיום קבלת ההחלטה, תכנית לטיפול בסוגיות דיור ביישובי המיעוטים למעט ליישובי הבדואים בדרום. בצוות היו חברים גם נציגי הרשות לפיתוח כלכלי של המגזר הערבי, דרוזי והצ'רקסי, משרד המשפטים, משרד הבינוי, רשות מקרקעי ישראל, משרד הפנים, המשרד להגנת הסביבה, רשות המיסים ומשרד התחבורה.

הצוות קיים שש ישיבות וכן סיור ביישובי מיעוטים למעט יישובי הבדואים בדרום, נפגש עם גורמים רבים ביישוביים אלו, ביניהם חברי כנסת, פעילים מהמגזר השלישי, נציגי רשויות מקומיות, מתכננים, אנשי אקדמיה ועוד.

עם סיום פעילות הוועדה גובש דו"ח אשר הובא לאישור קבינט הדיור.

מזכירות הממשלה

המטרה העיקרית שגיבש הצוות הינה הגדלת היצע הדיור ביישובי מיעוטים על מנת להקל על מצוקת הדיור ביישובים אלו. עוד הוחלט בדו"ח כי הסוגיות התקציביות הכרוכות בנושא זה יקודמו במסגרת הצעת מחליטים העוסקת בסוגיות נוספות הקשורות באוכלוסיית המיעוטים, ובכללם יישובי תכנית זו.

לאור האמור גובש פרק הדיור בהחלטת הממשלה לפיתוח כלכלי בחברה הערבית בשנים 2016 - 2020, כך שיתאם את היעדים שנקבעו בדו"ח צוות 120 הימים הן באמצעות שינוי מנגנוני הקצאה, והן באמצעות תוספת תקציבית במסגרת תכנית חומש.

במסגרת זו הוחלט כי 20% מסך ההשקעה של משרדי הבינוי, הפריפריה, הנגב הגליל, והתרבות, במוסדות ציבור יוקצו ליישובי מיעוטים הן בשכונות חדשות והן בשכונות ותיקות, וכן כי 30% מכספי הקרן לשמירה על השטחים הפתוחים בשלב ראשון ו-20% בהמשך יוקצו לטובת יישובי המיעוטים בכללם יישובי תכנית זו.

לאור זאת שעד כה לא נרקם הסכם גג עם רשות מקומית ביישובי המיעוטים, הוחלט להנחות את אגף התקציבים ומשרד הבינוי לפעול לאיתור רשות מקומית איתה ניתן יהיה לגבש הסכם גג לפי הפרמטרים הקבועים בהחלטות הממשלה בנושא. על מנת להקל על שיווק קרקע למגורים ביישובי המיעוטים, הוחלט להגדיל את סבסוד הפיתוח ביישובי המיעוטים בקרקע של רמ"י בבנייה רוויה בגובה של 55% במקום 50% כנהוג היום.

כן הוחלט, כי צוות היגוי שיוקם יגבש הסכמים אסטרטגיים עם רשויות מקומיות ביישובי המיעוטים, אשר מטרתם לקדם בנייה של שכונות מגורים חדשות בבנייה רוויה בסטנדרט גבוה. על מנת לעשות כן ניתנו לצוות כלים תקציביים ובהם תקצוב תכניות מפורטות, תקצוב תכניות בקרקע מדינה, תקצוב הסדרה, הגדלת תקציב למוסדות ציבור, סבסוד פיתוח, מענק ראש שטח וכד'.

בסעיפים 1א, 6(ב), 7, 14 לעיל נקבע כי התקציב ליישום סעיפים אלה יוקצה מתוך המסגרת התקציבית של סעיף הדיור (סעיף 7) בהחלטת המיעוטים, כאשר הסכומים הנזכרים בסעיפים הנ"ל נקבעו בהתאם למיפוי צרכים ספציפיים לאוכלוסייה הבדואית בצפון באופן התואם את חלקם היחסי וכן לאחר תיאום עם ועד ראשי הרשויות הערביות.

היעדרתכנון מתארי בחלק מיישובי התכנית מהווה חסם עיקרי בפני קידום תכניות לבנייה ופתרון מצוקת הדיור, על כן יפעל מנהל התכנון במסגרת החלטה זו לגיבוש תכניות מתאר חדשות ועדכון קיימות על פי

הצרכים העתידיים של יישובי התכנית.

רשויות מקומיות:

הרשויות המקומיות מופקדות על אספקת שירותים ציבוריים לתושביהן, לרבות שירותים כגון חינוך ורווחה. בהתאם, איכות השירותים הציבוריים המסופקים לתושב מושפעת במידה רבה מרמת השירות שהוא מקבל מן הרשות המקומית. לכן, קיימת חשיבות רבה להיקף מקורות ההכנסה של הרשות וליכולת הביצוע שלה, לעניין איכות אספקת השירותים הציבוריים הסופקים לאזרחים.

בפילוח ההכנסות העצמיות בין הרשויות השונות, ובפרט בהכנסות מארנונה שאינה למגורים, קיים פער דרמטי בין רשויות מהמגזר הערבי, ובכללם הרשויות הבדואיות לרשויות מהמגזר היהודי. כך, סך החיוב מארנונה שלא למגורים (קרי, ארנונה לעסקים) לנפש ברשויות הערביות עומד על כ-15% בלבד מהמוצע הארצי, ובמגזר הבדואי הוא מוערך בפחות מ-10% מהמוצע הארצי. היעדרמקורות הכנסה עצמית של הרשויות הבדואיות בצפון, והישענותם הרבה על תמיכות ממשלתיות פוגעת באיתנות הפיננסית ובחוסן הכלכלי ומביא לפערים משמעותיים בינם לבין שאר הרשויות במדינה. נושא זה משליך על כלל התחומים שבאחריות הרשויות המקומיות וחובתן כלפי תושביהן בתחומים כגון: חינוך, רווחה, פנאי, תשתיות ופיתוח כלכלי עסקי.

בסעיפים 9 ו-11 לעיל נקבע כי התקציב יוקצה מתוך המסגרת התקציבית של סעיף הרשויות המקומיות (סעיף 15) בהחלטת המיעוטים, כאשר הסכומים הנזכרים בסעיפים הנ"ל נקבעו בתיאום עם משרד הפנים ועל פי נוסחת הקצאת תקציבי הפיתוח הנהוגה במשרד הפנים.

כמו כן, לאור מצבן של הרשויות המקומיות הבדואיות כמפורט לעיל ניתן בהחלטה זו תוספות תקציביות ייעודיות להעצמת ההון האנושי ברשויות המקומיות הבדואיות ולחיזוק השותפות בינן ולקידום פעילות אזורית.

תשתיות תחבורה:

קיים פער תשתיתי ניכר בין יישובי מיעוטים, וביתר שאת יישובי התכנית, ליתר היישובים במדינת ישראל. פער זה בא לידי ביטוי בין היתר במספר תאונות הדרכים ביישובי המיעוטים. כ-34% מההרוגים בתאונות דרכים הינם בני מיעוטים, בעוד שחלקם באוכלוסייה עומד על כ-15.3%. קיים חוסר בפיתוח עורקי תחבורה והרחבת עורקים קיימים, בתשתיות לתחבורה הציבורית ובביצוע פרויקטים בטיחותיים.

יישובי התכנית נמצאים בפיגור רב אחרי יישובי המיעוטים האחרים בכל

הקשור להכנת תכניות אב לתחבורה ולהקצאת זכויות דרך שייאפשרו ביצוע פרויקטים תחבורתיים. האופן שבו צמחו יישובי הבדואים בצפון בשל המעבר מחיי הנוודות ליישובי הקבע, סגנון הבנייה המאפיין יישובי הבדואים בצפון, התפזרותם על פני שטח מצדיק השקעה מיוחדת ביישובים אלה.

בסעיף 16 לעיל נקבע כי התקציב יוקצה מתוך המסגרת התקציבית של סעיף תשתיות ונגישות לתחבורה (סעיף 2) בהחלטת המיעוטים, כאשר הסכום שהוקצה בתכנית מבוסס על סקר צרכים שמשרד התחבורה והבטיחות בדרכים ביצע בכלל יישובי המיעוטים, לרבות יישובי התכנית, והסכומים הנזכרים בסעיף 16 הנ"ל נקבעו בהתאם לסקר באופן התואם את צרכיהם, ובשים לב לחלקם היחסי בצרכים של יישובי התכנית וכן לאחר תיאום עם ועד ראשי הרשויות הערביות.

תחבורה ציבורית:

קיים פער ניכר בשירות התחבורה הציבורית בין יישובי מיעוטים לבין יתר היישובים במדינת ישראל, אשר הולך ונסגר בעקבות מאמצים ממשלתיים בשנים האחרונות. בשנת 2005 ניתן שירות ל-81 יישובי מיעוטים (מתוך 157 יישובים באותו מועד, לרבות 19 לא מוכרים ולא כולל ערים מעורבות) על ידי 3,677 נסיעות אוטובוס ביום חול. בשנת 2011 גדל מספר הנסיעות ב-53% והגיע ל-5,655 נסיעות ביום חול, המשרתות 102 יישובים. בשנת 2014 מספר היישובים שלהם ניתן שירות כבר עומד על 138 יישובים. יחד עם זאת, הפער עדיין גדול – רק 7% מתקציב הסובסידיה השנתית מיועד לקווים המשרתים את אוכלוסיית המיעוטים (לא כולל ערים מעורבות), בעוד היא מהווה 15.3% מהאוכלוסייה. פערים אלה גדולים יותר כאשר מדובר ביישובי התכנית בעיקר בשל היעדר תשתיות תחבורתיות בתוך היישובים.

בהתאם מוצע כי הליווי ההוליסטי לפי תכנית זו, יכלול גם ליווי של פעילות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לקידום הנגישות התחבורתית של יישובי המיעוטים, תוך שימת דגש על הפעילות שתבצע על ידי המשרד לקידום יישובי התכנית.

תיירות:

תחום התיירות ביישובי התכנית לא זכה בעבר לטיפול מספק מצד רשויות המדינה, על אף שקיים בהם פוטנציאל תיירותי גדול המתבטא במסורת אירוח בדואית עתיקת ימים, אשר השתרשה ועברה מדור לדור. שימור וקידום מסורת זו מצריך השקעה מצד רשויות המדינה הן בהיבט

התשתיתי והן בהיבט השיווקי והפרסומי של פעילויות ופסטיבלים.

בריאות:

מצבם הפיזי של התשתיות הבריאותיות ביישובי התכנית ירוד בהשוואה למצב תשתיות דומות בשאר יישובי המיעוטים וחלקן הגדול דורש שיפוץ ותחזוקה מיידיים. בנוסף הוכרו שנים האחרונות מספר יישובים בדואים קטנים במסגרת המועצות האזוריות אשר נכללים במסגרת תכנית זו ובהם חסרים תשתיות פיזיות, בכללן תחנות לבריאות המשפחה, על כן גובשה תכנית עבודה למתן מענה לצרכים ייחודיים אלה ביישובי התכנית.

חינוך:

לאיכות החינוך ורמת ההשכלה השפעה מהותית על הפיתוח האישי והמקצועי של הפרט, וכיוון שכך, גם על פוטנציאל ההשתכרות שלו. כמו כן, לאיכות מערכת החינוך השפעה מהותית על אפשרויות הניעות (מוביליות) החברתית של תלמידים מרקע כלכלי-חברתי חלש יחסית. נתוני מערכת החינוך והלמ"ס מצביעים על ביצועים נמוכים יחסית של מערכת החינוך ביישובי התכנית מבחינת שיעורי השתתפות והישגים ביצועיים, בכל אחד משלבי בית הספר. כך למשל שיעור הזכאים לבגרות במערכת החינוך של יישובי התכנית עמד על 38% בלבד בשנת תשע"ג, רק 24% עמדו בתנאי הסף של המוסדות להשכלה גבוהה, בעוד שיעור הזכאים לתעודת בגרות במערכת החינוך היהודית עומד על 73.5%, והממלכתית הערבית על 54.7% בשנת תשע"ג. (עיבוד הרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים על נתוני למ"ס אגרגטיביים על יישובי התכנית).

בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2013, האוכלוסייה הבדואית בישראל הנה אוכלוסייה צעירה בהשוואה לאוכלוסיות אחרות בישראל: הגיל החציוני של הבדואים הוא 18.4 לעומת 18.9 בקרב המוסלמים, 24.6 אצל הדרוזים, 29 בקרב הנוצרים ו-29.3 במגזר היהודי. שיעור הילדים מתחת לגיל 14 באוכלוסייה הבדואית עמד בשנת 2006 על 56% לעומת 25.6% באוכלוסייה היהודית, 42.3% באוכלוסייה המוסלמית ו-27% באוכלוסייה הנוצרית. על אף האמור, פעולות חינוכיות בלתי פורמאליות מתקיימות במתכונת מצומצמת ביותר, עקב המשבר הכספי ברשויות והמצב הסוציו אקונומי של האוכלוסייה שמתקשה לשלם בעדן.

על כן, ניתנה בהחלטה זו תוספת תקציבית ייעודית לתכנית לחינוך פורמאלי ובלתי פורמאלי, בדגש על פעילויות עבור ילדים ונוער בשעות אחר הצהריים, כגון תנועות צופים, חוגי העשרה ופעילות ספורט, מנהיגות נוער וקייטנות קיץ.

מזכירות הממשלה

יצוין כי התקציב המוקצה בהחלטה זו נמוך מהתקציב שהוקצה במסגרת תכנית החומש לאוכלוסייה הבדואית בנגב במסגרת החלטת ממשלה 3708 הנ"ל, כאשר רבים מקרב אוכלוסייה זו מתגוררים בכפרים בשלבי הכרה שם תשתיות חינוך כמעט ואינן קיימות.

אזורי התעשייה:

במגזר היהודי ישנן 168 רשויות לעומת 82 במגזר המיעוטים. סך השטח המיועד לתעשייה ומלאכה באזורי תעשייה בדונמים הינו 33,546 דונם ליהודים לעומת 1200 דונם ביישובי מיעוטים, מתוכם רק 80 דונם ביישובי התכנית, דהיינו 96.5% מכלל השטחים המיועדים לתעשייה ומלאכה אינם במגזר המיעוטים ו-3.5% בלבד ביישובי המיעוטים ו 0.02% ביישובי התכנית. מלבד היישובים בית זרזיר ובועינה נוג'ידאת אשר בהם יש אזורי מלאכה, בשאר יישובי התכנית לא קיימים אזורי תעשייה כלל. הדבר מקשה בעיקר על שילוב נשים בדואיות בשוק העבודה.

לאור מצב זה, ניתנו בהחלטה זו תוספת תקציבית ייעודית לפיתוח איזורי תעסוקה, מלאכה ופינוי מטרדים.

תעסוקה:

בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שיעור תעסוקת המיעוטים בגילאי 25-64 בשנת 2014 עמד על 74.3% לגברים ערבים לעומת 82.8%. לגברים יהודים שאינם חרדים ו-31.5% לנשים ערביות לעומת 80.1% לנשים יהודיות שאינן חרדיות. השכר הממוצע לשנת 2012 של תושבי יישובי התכנית עמד על 5035 ₪, בעוד שהממוצע בארץ עמד על 8971 ₪.

בסעיף 19 לעיל נקבע כי התקציב יוקצה מתוך המסגרת התקציבית של סעיף תעסוקה (סעיף 4) בהחלטת המיעוטים, כאשר הסכום נקבע על פי תכנית עבודה שגיבשו הגורמים המקצועיים במשרד הכלכלה בתיאום עם משרד האוצר והמשרד לשוויון חברתי.

עידוד יזמות וקידום עסקים:

לאור ניתוח הצרכים ואופי ההתנהלות העסקית של עסקים מהמגזר הבדואי בצפון הוכנה תכנית עבודה מקצועית לצורך עידוד קידום ופיתוח עסקים קטנים ובינוניים באוכלוסיית היעד בשים דגש על הנגשת השירותים הניתנים על ידי הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה עבור עסקים הפועלים ביישובי התכנית.

עוני:

על פי דוח העוני והפערים החברתיים שפרסם המוסד הביטוח לאומי לשנת 2014, שיעור המשפחות העניות (כהגדרת מונח זה בביטוח הלאומי) במשפחות המיעוטים הינו 52.6% לעומת 13.6% אצל האוכלוסייה היהודית. במחוז צפון שיעור המשפחות העניות מקרב האוכלוסייה הערבית עמד על 46.5% בעוד שאצל המשפחות היהודיות השיעור עמד על 15.5% בלבד.

יישובי התכנית מצויים במדד סוציו-אקונומי 2-3, הדבר מהווה אינדקסיה למצב כלכלי ירוד בקרב קבוצת היעד.

ביטחון פנים:

הגברת הביטחון האישי, הגנה על הקניין ואכיפת הסדר הציבורי ביישובי התכנית, מהווים נדבך חשוב להגדלת שיעורי התעסוקה ולפיתוח כלכלי. כך, השגת יעדיו של המשרד לביטחון פנים יובילו לשיפור באיכות חיייהם ובתחושת הביטחון האישי של התושבים ביישובי התכנית לצמיחה ולמיצוי הפוטנציאל הכלכלי והעסקי ביישוביים אלו.

שיעור מעורבותם של בני המגזר הערבי בתיקי עבירות האלימות הינו גבוה ביחס לשיעורם באוכלוסייה - מעורבות גבוהה בעבירות האלימות בקרב בני המגזר הערבי מלמדת על רמת פשיעה ואלימות גבוהה ביישובי התכנית ועל הצורך במתן מענה ע"י הקצאת כוח אדם ואמצעים טכנולוגיים שיגבירו וישפרו את השמירה והאכיפה על החוק והסדר ביישובים אלה.

יישובי התכנית מאופיינים ברמת אלימות ופשעה גבוהים יותר משאר יישובי המיעוטים, זאת בשל שיעורי נשירה גבוהים יותר ממערכת החינוך, היעדר מסגרות בלתי פורמליות מספיקות ומיעוט אפשרויות התעסוקה בקרבת אותם יישובים.

השכלה גבוהה:

במערכת ההשכלה הגבוהה נרשמים שיעורי השתתפות נמוכים בקרב החברה הבדואית. מספר הסטודנטים הבדואים ביישובי התכנית הלומדים לתואר ראשון במוסדות האקדמיים בישראל עומד על כ-350 בלבד בשנת תשע"ד מתוך 30,969 סטודנטים מקרב אוכלוסיית המיעוטים הלומדים לתואר ראשון לעומת 205,750 סטודנטים יהודים. שיעור זה נמוך משמעותית בהשוואה לחלקם בקבוצת הגיל הרלוונטית (18-29). פעילות הממשלה במסגרת תכנית "אמתיאז" אשר החלה לפעול בשנת הלימודים 2014/5 הביאה לשילובם של 90 צעירים בדואים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל. כאמור לעיל רק 24% עמדו בבגרות המהווה תנאי הסף של

המוסדות להשכלה גבוהה

מים וביוב:

חלק מיישובי התכנית התאגדו במסגרת התאגידים הקיימים וחלקם טרם התאגדו בשל סיבות תכנוניות. היום כ-30% מהבתים ביישובי התכנית אינם מחוברים לרשת הביוב ועודם משתמשים בבורות ספיגה המהווים מפגע סביבתי ותברואתי גדול. התכנית המוצעת באה לתת מענה לסוגיה זו באופן מהותי וכמעט מושלם על ידי הסדרת תשתיות הביוב, חיבור כלל הבתים ביישובי התכנית לרשת הביוב, הקמת תחנות שאיבה וחיבור היישובים למתקני טיהור השפכים הסמוכים להם.

הגנת הסביבה:

כיום פועלת ביישוב ביר אל-מכסור יחידה סביבתית אשר עוסקת בחינוך והדרכה להגנה על הסביבה, טיפול בפסולת ובמפגעים סביבתיים, מחזור, אכיפה ופיקוח ובנושא איכות הסביבה. במסגרת זו ניתן מענה חלקי לחלק מיישובי התכנית. בהחלטה זו מוצעת תוספת תקציב ייחודית ליישובי התכנית במטרה לספק מענה הולם לכלל יישובי התכנית.

לסיכום:

על מנת לצמצם פערים אלו ולאפשר ליישובי התכנית עצמאות כלכלית ומסוגלות למתן רמת שירותים נאותה לאזרח, תוך מתן אפשרות לאוכלוסייה הבדואית בצפון לשמור על מאפייניה המיוחדים, מוצע להכיר ביישובי התכנית כאזורי עדיפות לאומית.

נספח מס' 1: יישובי התכנית

מ.מקומיות	יישוב	סוג יישוב
1	ביר אלמכסור	מ.מ
2	בועינה נגידאת	מ.מ
3	בסמת טבעון	מ.מ
4	בית זרזיר	מ.מ
5	טובא זנגריה	מ.מ
6	שבלי אום אלעינים	מ.מ
7	כעביה טבאש חג'אג'רה	מ.מ

מוזכירות הממשלה

יישובים	מ. אזורים	
ואדי אל חמאם	אל-בטוף	1
רומת אל הייב		
דמיידה	משגב	2
ראס אלעין		
ערב אלנעים		
סלאמה		
כמאנה		
חוסנייה		
מנשית זבדה	עמק יזרעאל	3
סואעד חמירה		
אבטין	זבולון	4
ח'וואלד		
ערב אל עראמשה	מטה אשר	5